

як юридичне відношення, соціологічна теорія права. Оскільки у Франції довгий час панував погляд на цивільний процес як на галузь приватного цивільного права, багато його норм (наприклад, про показання свідків, присягу, письмові докази, презумпції, виконавчу силу й винятковість судового рішення) були закріплені в Цивільному кодексі Франції 1804 р. (Code civil). Тому спочатку основу теорії французького цивільного процесуального права складало вчення про те, що процес – приватна справа, посидинок, судовий договір. Проте вже в 1956 р. Жюліо де ля Морандьєр пише про те, що судова справа є явищем публічного права, бо воно ставить сторони перед судом, що представляє суверенну державу. Дух публічного права пронизує судочинство. Суд повинен володіти ширшою ініціативою у відшуканні істини, веденні справи, доказовій діяльності [7].

У більшості іноземних держав джерелами цивільного процесуального права є ЦПК або відповідні їм за змістом закони. У Франції це ЦПК 1806 р. (нова редакція від 1976 р.), який був прийнятий повністю чи зі змінами Бельгією, Голландією, Італією, Іспанією, Португалією та ін. Так, ЦПК Франції, який складається з п'яти книг, регулює питання судочинства щодо розгляду приватноправових справ, зокрема розгляд справ у судах спеціальної юрисдикції. Крім того, до джерел цивільного процесуального права Франції відносять Закон «Про правову допомогу малозабезпеченим» (1991 р.), Закон «Про реформу деяких судових і юридичних професій» (1990 р.), Закон «Про судових експертів» (1971 р.), а також низку декретів, що регулюють розмір мита й тарифів, які стягують судові виконавці, судові секретарі, нотаріуси [1, с. 25].

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильєв С.В. Порівняльний цивільний процес : [підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / С.В. Васильєв. – К. : Алерта, 2015. – 352 с.
2. Давтанян А.Г. Цивільне процесуальне право Німеччини : [підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / А.Г. Давтанян. – М. : Городец, 2000. – 320 с.
3. Короткий коментарій к Гражданскому процессуальному уложению Германии / под ред. Н.Г. Елисеєва. – СПС Гарант, 2006. – 158 с.
4. База законодавства Німеччини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bundesrecht.juris.de/bundesrecht/BMJ_index.html.
5. Дарій Н.Є. Цивільний процес зарубіжних країн: навчально-методичний комплекс дисципліни / Н.Є. Дарій, М.Р. Мегрелідзе. – М. : МГУТ ім. К.Г. Розумовського, 2012. – 134 с.
6. Code de procedure civile [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT00006070716&dateTexte=20080118>.
7. Поняття та особливості цивільного процесу в країнах світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mvbipp.files.wordpress.com/2015/10/d182-1-d0bfd0bed0bdd18fd182d182d18.pdf>.
8. База законодавства Франції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.legifrance.gouv.fr>.

УДК 347.772.3

ПОРЯДОК І СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КОМЕРЦІЙНЕ НАЙМЕНУВАННЯ

PROCEDURE AND THE WAYS OF PROTECTION OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS FOR A COMMERCIAL NAME

Андрейчук Л.В.,
здобувач кафедри інтелектуальної власності,
інформаційного та корпоративного права
Львівський національний університет імені Івана Франка
суддя
Господарський суд Закарпатської області

У статті досліджувалися теоретичні питання щодо способів і порядку захисту прав на комерційне найменування. Здійснено аналіз чинного законодавства щодо правового регулювання цих відносин. Проаналізовано теоретичні позиції з предмета дослідження та судову практику щодо вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав на комерційні найменування.

Ключові слова: комерційне найменування, захист, суб'єкт господарювання, інтелектуальна власність, суд.

В статье исследовались теоретические вопросы относительно способов и порядка защиты прав на коммерческие наименования. Осуществлен анализ действующего законодательства относительно правового регулирования этих отношений. Проанализированы теоретические позиции по предмету исследования и судебная практика по разрешению споров, связанных с защитой прав на коммерческие наименования.

Ключевые слова: коммерческое наименование, защита, субъект хозяйствования, интеллектуальная собственность, суд.

The article examines issues of intellectual property right on commercial (trade) names. There were analysed the theoretical positions, the positions of courts' practices on the subject of this scientific research (resolving disputes related to the protection of commercial names). The analysis of legal regulation of these relations was done.

The author found that only several articles of Civil Code of Ukraine and the Commercial Code of Ukraine regulate the relations about commercial names of entities.

The author proved that an infringement of the right to a commercial name should be considered unlawful use of the protected designation by third parties, which may mislead consumers and harm the legitimate interests of the subject of rights to a commercial (firm) name. The means of protecting of the right to commercial (firm) name are the obligation to terminate the use of the identical name, refunding of damages incurred by such use, the obligation of the participant of the legal entity or its authorized body to make necessary changes to the constituent documents. The author pointed out that the requirement to cancel the state registration of a business entity on the grounds of the similarity of their commercial (firm) names is not an appropriate way of protecting of the right to commercial (firm) name. The author confirmed that the norms of the legislation on the protection of economic competition also ensure the legal protection of the rights to a commercial name.

Key words: commercial name, defense, business entity, intellectual property, court.

Вступ. Комерційне найменування є одним із засобів індивідуалізації юридичних осіб підприємницького типу та фізичних осіб – підприємців, які можуть використовувати у своїй діяльності комерційне найменування. Комерційне найменування є об'єктом права інтелектуальної власності, який дозволяє вирізнити на ринку певного суб'єкта господарювання. Зважаючи на широке використання на практиці суб'єктами господарювання комерційних найменувань, є гостра проблема в належному захисті цього права. Водночас на законодавчому рівні прийнято небагато правових норм, що регулюють відносини, пов'язані з виникненням прав на комерційне найменування, порядком їх здійснення та захисту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Комерційне найменування як об'єкт права інтелектуальної власності було предметом досліджень окремих науковців у межах дисертаційних досліджень (А.О. Кодинець «Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг у цивільному праві України», 2006 р. [1]; І.В. Кривошеїна «Фірмове найменування: регулювання та правова охорона за законодавством України», 2007 р. [2]; С.І. Ішук «Право інтелектуальної власності на комерційне (фірмове) найменування», 2009 р. [3]). Результати цих досліджень, безумовно, заслуговують на увагу й будуть предметом аналізу, проте вони проводилися досить давно, отже, актуальним є здійснення нового дослідження проблематики комерційних найменувань з урахуванням поточних відносин між суб'єктами господарювання. Окрім дисертаційних досліджень, окремі питання щодо комерційних найменувань досліджувалися й іншими науковцями, зокрема Ю.Л. Бошицьким [4], В.М. Крижною [5], В.М. Мартином [6], Л.Л. Тарасенком [7] та іншими. Однак такі дослідження мали вибірковий характер і комплексно не охоплювали проблематику цього правового інституту.

Постановка завдання. Метою статті є характеристика порядку та способів захисту прав на комерційне найменування як засобу індивідуалізації суб'єктів господарювання, обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання цих відносин.

Виклад основного матеріалу. Комерційне (фірмове) найменування охороняється без обов'язкового подання заявки чи реєстрації й незалежно від того, чи є воно частиною товарного знака.

Відповідно до чинного законодавства України суб'єктом права інтелектуальної власності на комерційне (фірмове) найменування може бути лише підприємницьке товариство або фізична особа-підприємець. На цьому також наголошує й Вищий господарський суд України (далі – ВГС України) [8]. Отже, лише ці суб'єкти права можуть звертатися за захистом прав на комерційне найменування.

У науковій літературі слушно вказують на те, що легкість набуття прав інтелектуальної власності зазвичай спричиняє складність їх захисту. Аналогічна ситуація склалася з доведенням наявності прав на комерційне найменування [9, с. 402]. Щоб захистити права, потрібно довести першість у використанні позначення як комерційного найменування. Тому, як указують науковці, правоволодільцям уже на перших етапах доцільно фіксувати факти використання комерційного позначення доречними способами.

Під захистом прав і законних інтересів суб'єктів інтелектуальної власності слід розуміти передбачені законом заходи щодо їхнього визнання й відновлення, припинення їх порушення, застосування до правопорушників заходів юридичної відповідальності [10, с. 176]. Це повною мірою стосується й комерційного найменування.

За загальним правилом порушення права на комерційне найменування слід вважати неправомірне використання охоронюваного позначення третіми особами, що може вести в оману споживачів і завдати шкоди право-

мірним інтересам суб'єкта прав на комерційне (фірмове) найменування. Як зазначається в науковій літературі, у такій ситуації неправомірно використовується саме власна специфічна назва суб'єкта господарювання [3, с. 10]. Дійсно, порушник зацікавлений у використанні досвіду, вже напрацьованого певним суб'єктом, його відомого для споживача комерційного найменування.

На думку С. Ішука, порушення права на комерційне (фірмове) найменування необхідно розглядати в таких аспектах. По-перше, неправомірне використання цього позначення третіми особами у власних комерційних (фірмових) найменуваннях. При цьому, на нашу думку, може йтися як про використання повністю тотожного позначення, так і схожого комерційного найменування. По-друге, порушення права на комерційне найменування можливе під час застосування позначення, що охороняється, в якості елемента зареєстрованої торговельної марки чи іншого незареєстрованого позначення. По-третє, порушення права на фірмове найменування може мати місце за наявності неправомірного використання корпусу фірми чи його частини в мережі Інтернет (у доменних іменах) [3, с. 11].

Доцільно проаналізувати способи та порядок захисту прав на комерційне найменування. Зокрема, під час звернення до суду особа має обрати спосіб захисту своїх прав. Загальні способи захисту порушених прав визначені ч. 2 ст. 16 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) і ч. 2 ст. 20 Господарського кодексу України (далі – ГК України). ГК України також містить перелік загальних способів захисту порушених прав суб'єктів господарювання (ч. 2 ст. 20 ГК України). Цей перелік майже збігається зі способами захисту прав, що передбачені ЦК України. Додатковими способами захисту, відповідно до ГК України, є застосування штрафних, оперативно-господарських і адміністративно-господарських санкцій, хоча наведені способи захисту не є вичерпними з огляду на те, що суд може захистити право чи інтерес іншим способом, що встановлений договором або законом. Але далеко не всі вказані вище способи захисту можна використовувати під час звернення до суду за захистом прав на комерційне найменування.

У ч. 2 ст. 432 ЦК України визначені спеціальні способи захисту прав інтелектуальної власності. Спеціальними законами також передбачені способи захисту відповідних прав, зокрема, ст. 52 Закону України «Про авторське право й суміжні права», ст. 35 Закону України «Про охорону прав на винаходи й корисні моделі», ст. 27 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки», ст. 21 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг», ст. 25 Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів», ст. 53 Закону України «Про охорону прав на сорти рослин», ст. 22 Закону України «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем».

Водночас для комерційного найменування немає спеціального закону, а отже, немає визначення спеціальних способів захисту прав на нього. У науковій літературі визначено, які способи захисту прав на комерційне найменування застосовуються на практиці. Зокрема, на думку Л.Л. Тарасенка, такими способами захисту права на комерційне (фірмове) найменування можуть бути:

- зобов'язання припинити використання тотожного найменування;
- відшкодування збитків, якщо їх завдано таким використанням;
- зобов'язання учасника юридичної особи чи уповноваженого ним органу внести необхідні зміни до установчих документів [7, с. 502].

Звертаємо увагу, що вимога про скасування державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності з мотивів схожості їхніх комерційних (фірмових) найменувань не є належним способом захисту права на комерційне (фірмове) найменування. На цьому наголошує ВГС України у

вказаній вище постанові Пленуму. Справді, серед визначених законодавством підстав для скасування державної реєстрації юридичної особи така підстава відсутня.

У разі необхідності роз'яснення питань стосовно наявності чи відсутності тотожності, тобто цілковитої схожості між комерційними (фірмовими) найменуваннями, що протиставляються, а також між такими найменуваннями та знаками для товарів і послуг (торговельними марками), судом признається судова експертиза. Саме висновок експерта може бути належним і допустимим доказом у справі для доведення позивачем своїх вимог або ж навпаки, для спростування відповідачем вимог позивача. Але відповідно до вимог процесуального законодавства експертиза може бути призначена лише за клопотанням сторони (сторін). Тому якщо сторони не заявляють відповідного клопотання, суд не вправі за власною ініціативою призначати експертизу, а повинен вирішити справу на підставі наявних доказів.

Суб'єкт прав інтелектуальної власності на комерційне (фірмове) найменування може просити суд застосувати такий спосіб захисту, як заборона використання іншою особою його комерційного найменування. Однак позивач повинен довести в суді пріоритетність свого права інтелектуальної власності на нього (момент першого використання ним цього найменування). Позивач повинен обґрунтувати, чому наявність того самого комерційного найменування в іншій особі порушує його права й охоронювані законом інтереси. При цьому тотожність окремих елементів комерційних (фірмових) найменувань ще не свідчить про тотожність таких найменувань у цілому.

Під час розгляду справ про захист прав на комерційне найменування слід урахувати, що закон допускає можливість наявності у двох і більше осіб однакових комерційних (фірмових) найменувань. Однак умовою такого використання є відсутність омані споживачів щодо товарів, які ці особи виробляють чи реалізують, і послуг, які ними надаються. Як вказує ВГС України, відповідна ситуація можлива, коли:

- виробництво, реалізація товарів чи надання послуг здійснюються на територіально розмежованих ринках;
 - особи з однаковими комерційними (фірмовими) найменуваннями спеціалізуються на виробництві різних товарів, наданні різних послуг [8].
- Для правильного вирішення цих спорів судам належить з'ясувати такі обставини:
- що саме є комерційним (фірмовим) найменуванням: слово чи словосполучення, повна чи скорочена назва суб'єкта господарювання;
 - яким видом діяльності займаються позивач і відповідач у справі;
 - чи функціонують вони (позивач і відповідач) на одному ринку товарів або послуг;
 - чи можуть споживачі змішувати товари, які такими особами виробляються, продаються (або послуги, які ними надаються);
 - чи є комерційні (фірмові) найменування сторін однаковими.

Водночас судова практика засвідчує складність доведення вказаних вище обставин. Так, ТОВ «Промислові засоби індивідуального захисту» звернулося до господарського суду міста Києва з позовом до товариства з обмеженою відповідальністю «Центр промислових засобів індивідуального захисту» з вимогами про зобов'язання відповідача припинити використання комерційного (фірмового) найменування позивача, яким є словосполучення українською мовою «Промислові засоби індивідуального захисту», російською мовою «Промышленные средства индивидуальной защиты» й аббревіатури «ПРОМЗІЗ», «ПРОМСИЗ», шляхом виключення з найменувань товариства (відповідача) українською мовою словосполучення «Промислові засоби індивідуально-

го захисту» і аббревіатури «ПРОМЗІЗ», а з найменувань товариства (відповідача) російською мовою словосполучення «Промышленные средства индивидуальной защиты» і аббревіатури «ПРОМСИЗ» [11]

Суд при розгляді справи встановив, що позивачем уперше використані такі найменування: у 2004 р. – «Промислові засоби індивідуального захисту» (посібник «Інструкція з охорони праці під час виконання робіт на висоті з використанням спеціальних страхувальних засобів», виданий у 2004 р.); 25.02.2010 р. – найменування «ПРОМЗІЗ» (договір поставки від 25.02.2010 р. № 302; у 2000 р. – найменування «Промышленные средства индивидуальной защиты» (каталог продукції за 2000 р., на обкладинці якого вказане повне найменування позивача російською мовою); 12–13.07.2002 р. – найменування «ПРОМСИЗ» (диплом учасника виставки-ярмарку «Інструмент, спецодяг и средства защиты – 2002» від 12–13.07.2002 р.).

Також судом встановлено, що позивач використовує скорочення, які не відповідають комерційному найменуванню, заявленому позивачем до захисту. Виходячи з викладених вище обставин і наявних у матеріалах справи доказів, суд дійшов висновку, що позов з урахуванням таких обставин задоволенню не підлягає. Суд указав, що поняття найменування юридичної особи та її комерційного (фірмового) найменування мають різне правове наповнення, які відрізняються одне від одного за колом суб'єктів прав на них, підставами виникнення, припинення тощо.

Чинне законодавство України не містить ні вимог щодо тотожності комерційного найменування найменуванню юридичної особи (ст. 90 ЦК України), ні вимог щодо певного змісту комерційного найменування (зокрема щодо зазначення організаційно-правової форми підприємства). У цій частині погоджуємося з висновком суду, оскільки вказаних вище вимог закон не передбачає, а в науковій літературі висловлюється думка про те, що комерційне найменування може не збігатися з найменуванням юридичної особи. Зокрема, як указує В.М. Крижна, можливі кілька варіантів співвідношення комерційного найменування й найменування юридичної особи: 1) вони можуть збігатися; 2) комерційне найменування може бути частиною найменування юридичної особи; 3) комерційне найменування й найменування юридичної особи можуть бути різними [12, с. 60]. Суд у рішенні наводить цікаві приклади практичного застосування комерційних найменувань. Серед них, наприклад, основним видом діяльності приватного підприємства «Академія» є діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування. Це підприємство використовує в господарській діяльності комерційне найменування «КОРЧМА-МУЗЕЙ ДЕЦА У НОТАРЯ», яке вказує на вид діяльності (корчма-музей), на місце розташування (у будинку, в якому мешкав нотаріус), тобто індивідуалізує суб'єкта господарювання, є незмінним і, урахуваючи притаманні останньому принципи істинності, постійності та виключності, підлягає правовій охороні в розумінні ст. 489 ЦК України.

Позивач заявляє про перше використання комерційних найменувань, проте, як встановлено судом вище, позивач здійснює використання скорочень, які не відповідають заявленому до захисту комерційному найменуванню. Отже, використання позивачем у своїй господарській діяльності поряд із заявленими до захисту комерційними найменуваннями інших скорочень найменування свідчить про те, що заявленим позивачем до захисту комерційним найменуванням невластиві принципи постійності, які мали б місце як при першому використанні комерційного найменування, так і станом на час звернення позивача з позовом до суду. Звертаємо увагу на те, що суд досить цікаво розтлумачив принцип постійності як умову надання правової охорони комерційному найменуванню. Зокрема, мав місце факт використання позивачем в якості скорочених комерційних найменувань різних позначень, які не завжди збі-

галися. Отже, суд прийшов до висновку, що постійно такі позначення не використовувалися. Цей висновок є досить спірним, адже скорочене комерційне найменування є похідним від повного, і саме цей факт мав би встановити суд під час ухвалення рішення.

Оцінюючи досить критично вказане рішення суду, звертаємо увагу на те, що суду було складно ухвалити саме таке за змістом рішення, оскільки справа розглядається вже втретє (двічі направлялася на новий розгляд Вищим господарським судом України), належне законодавче регулювання цих відносин також відсутнє, роз'яснення вищих судових інстанцій не дають відповіді на всі питання щодо комерційних найменувань. Водночас відзначаємо, що суд має повне право на ухвалення саме такого за змістом рішення, оскільки, як вбачається з рішення, суд застосував теоретичні напрацювання науки цивільного права щодо комерційних найменувань, знайшов відповідну договірну та судову практику й прийняв рішення на власний розсуд у межах закону. Можна не погоджуватися з окремими мотивувальними частинами рішення суду, однак вважаємо, що варто позитивно оцінити бажання суду належно розібратися в усіх обставинах справи й дати їм належну правову оцінку.

Комерційне найменування може бути складовою частиною доменного імені. У науковій літературі вказують, що зміст права на доменне ім'я залежить від того, які об'єкти цивільних прав відображені в словесному вираженні доменних імен (торговельна марка, комерційне найменування, зазначення походження товару, об'єкт авторського права, ім'я фізичної особи тощо). Через характеристики такого об'єкта (а переважно це об'єкт інтелектуальної власності) визначається обсяг і зміст відповідних прав [13, с. 347]. Погоджуємося з такою позицією й наголошуємо, що доменне ім'я не є самостійним об'єктом права, а може містити в собі певні об'єкти права інтелектуальної власності – знак для товарів і послуг, комерційне найменування тощо.

Спори, що виникають із приводу доменів, називаються доменними спорами. Доменний спір – це спір, який виникає щодо законності (добросовісності) реєстрації та використання доменного імені між власником цього доменного імені й іншою заінтересованою особою (наприклад, власником свідоцтва на знак для товарів і послуг) [13, с. 358]. Доменні спори зазвичай ініціюються для того, щоб припинити порушення прав інтелектуальної власності, (переважно прав на знаки для товарів і послуг або комерційні найменування), які зазначені в назві Інтернет-сайту. Саме через популярність певного комерційного найменування чи знака для товарів і послуг заінтересовані особи протиправно намагаються використовувати ці популярні позначення в якості назв своїх доменів, що є незаконним.

З аналізу змісту майнових прав на комерційне найменування, перелік яких міститься у ст. 490 ЦК України, також випливає неможливість використання в назві веб-сайту чужого комерційного найменування. У п. 2 ч. 1 ст. 490 ЦК України вказано, що володілець прав на комерційне найменування має право перешкоджати іншим особам неправомірно використовувати комерційне найменування, зокрема забороняти таке використання. Ця норма повною мірою стосується й використання комерційного найменування в доменних іменах, хоча в законі доцільно передбачити більш детальне регулювання можливих способів використання комерційного найменування, а також видів порушень прав на нього.

Забезпечують правову охорону прав на комерційне найменування й норми законодавства про захист економічної конкуренції. Зокрема, відповідно до Закону України від 7.06.1996 р. «Про захист від недобросовісної конкуренції» неправомірно використання комерційного (фірмового) найменування й інших позначень без дозволу суб'єкта, який раніше почав їх використовувати, є недобросовісною конкуренцією. Справді, використання чужого комерційного найменування може призвести до змішування з діяльністю іншого суб'єкта господарювання, який має пріоритет використання цього найменування, а тому такі дії суперечать правилам, торговим та іншим чесним звичаям у підприємницькій діяльності і є протизаконними. Способи захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, передбачені Законом України «Про захист від недобросовісної конкуренції», можуть застосовуватись як самостійно, так і разом із захистом таких прав у судовому порядку. Рішення органів Антимонопольного комітету України, прийняті в справах про недобросовісну конкуренцію, інші матеріали таких справ у разі їх подання сторонами господарському суду оцінюються останнім поряд з іншими доказами у справі.

Висновки. Порушенням права на комерційне найменування слід вважати неправомірно використання охоронюваного позначення третіми особами, яке може ввести в оману споживачів і завдати шкоди правомірним інтересам суб'єкта прав на комерційне (фірмове) найменування. Способами захисту права на комерційне (фірмове) найменування є зобов'язання припинити використання тождяного найменування, відшкодування збитків, якщо їх завдано таким використанням, зобов'язання учасника юридичної особи чи вповноваженого ним органу внести необхідні зміни до установчих документів. Вимога про скасування державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності з мотивів схожості їхніх комерційних (фірмових) найменувань не є належним способом захисту права на комерційне (фірмове) найменування. Норми законодавства про захист економічної конкуренції також забезпечують правову охорону прав на комерційне найменування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодинець А.О. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг у цивільному праві України : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук, спец. 12.00.03 / А.О. Кодинець. – Київ, 2006. – 20 с.
2. Кривошеїна І.В. Фірмове найменування: регулювання та правова охорона за законодавством України : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук, спец. 12.00.03 / І.В. Кривошеїна. – Київ, 2007. – 18 с.
3. Іщук С.І. Право інтелектуальної власності на комерційне (фірмове) найменування : автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук, спец. 12.00.03 / С.І. Іщук. – Київ, 2009. – 20 с.
4. Бошицький Ю.Л. Аспекти правової охорони комерційних найменувань в Україні / Ю.Л. Бошицький, О.О. Козлова // Інтелектуальна власність. – 2005. – № 9. – С. 8–12.
5. Крижна В.М. Комерційне найменування – ім'я суб'єкта підприємництва чи його комерційний псевдонім? / В.М. Крижна // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2008. – № 5. – С. 16–20.
6. Мартин В.М. Охорона прав на комерційне найменування / В.М. Мартин // Інтелектуальне право України. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – С. 335–343.
7. Тарасенко Л.Л. Захист прав інтелектуальної власності на комерційне найменування / Л.Л. Тарасенко. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2016. – С. 502–505.
8. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності : постанова Пленуму Вищого господарського суду України від 17.10.2012 р. № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12>.
9. Право інтелектуальної власності: Акад. курс : [підруч. для студ. вищих навч. закладів] / О.П. Орлюк, Г.О. Андрощук, О.Б. Бутнік-Сіверський та ін. ; за ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 696 с.

10. Мироненко Н.М. Захист права інтелектуальної власності / Н.М. Мироненко // Верховенство права у процесі державотворення та захисту прав людини в Україні: Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Острого, 30–31 травня 2008 р.). – Острого : Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2008. – С. 176.

11. Рішення Господарського суду м. Києва від 12.07.2017 р. Справа № 910/20889/13. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/67849212>.

12. Крижна В.М. Право інтелектуальної власності України: Конспект лекцій / В.М. Крижна, Н.Є. Яркіна.; за ред. В.І. Борисової. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2008. – 112 с.

13. ІТ право / за заг. ред. проф. О.С. Яворської. – Львів : Видавництво «Левада», 2017. – С. 470.

УДК 347.91/95

ЗАКОНОДАВЧЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ЧАСОВОГО ОБМЕЖЕННЯ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ДЕБАТІВ

LEGITIMATE JUSTIFICATION OF THE TIME LIMIT CONDUCTING COURT DEBATES

Андрієвська Л.О.,
викладач кафедри цивільно-правових дисциплін

Чернобук В.В.,
студентка

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

У статті розкриті поняття «судові дебати» та «судова промова», визначено мету, умови та порядок проведення судових дебатів, проаналізоване та досліджене законодавче обґрунтування часового обмеження проведення судових дебатів у суді першої та апеляційної інстанцій.

Ключові слова: судові дебати, правосуддя, доступ до правосуддя, судовий процес, часове обмеження.

В статье раскрыты понятия «судебные дебаты» и «судебная речь», определены цель, условия и порядок проведения судебных дебатов, проанализировано и исследовано законодательное обоснование временного ограничения проведения судебных дебатов в суде первой и апелляционной инстанций.

Ключевые слова: судебные дебаты, правосудие, доступ к правосудию, судебный процесс, временное ограничение.

The article describes the concept of «judicial debate» and «judicial speech», defines the purpose, conditions and procedure for conducting court debates, analyzes and examines the legislative substantiation of the time limitation of conducting court debates in the court of the first and appellate instance.

No person other than the presiding judge has the right to stop the speech of the participant or in any other way to restrict his or her speech by time. However, in the event of violation of the terms of a trial, in particular the definition of a position that goes beyond the process or statements of insulting or obscene nature, the court has the right to stop the speech of such participant and to give a word to another.

Key words: litigation, justice, access to justice, litigation, time limitation.

Будь-який процес передачі інформації, у т. ч. й під час судових дебатів, переслідує мету донести до слухачів і, насамперед, до суду об'єктивно існуючі факти та обставини по справі й на цій основі переконати суд в правильності тих чи інших доказів за розумні строки судового процесу.

На жаль, сьогодні доводиться констатувати, що прокурори, адвокати, фахівці в галузі права, юрисконсультанти, які приймають участь у судових засіданнях, часто не володіють прийомами судової риторики, психології, логіки, їх промови майже кожного разу повторюються, є невизначеними, а від цього нецікавими і, як наслідок, такі промови нікого і ні в чому не переконують. На сьогодні відсутнє і правове регулювання часових меж проведення судових дебатів.

Все це є проблемою не лише самого промовця, але й процесуальною проблемою, бо підґрунтям судової промови є активна позиція сторін у судовому процесі, направлена на дослідження доказів. В іншому випадку, надія переконати суд лише судовою промовою є завданням занадто складним. Таким чином, дослідження доказів у суді й судова промова є єдиним цілим.

Питання законодавчого обґрунтування часового обмеження проведення судових дебатів розглянуто у зарубіжних та вітчизняних літературних джерелах. Теоретичні й практичні аспекти цієї проблеми відображено в роботах учених і фахівців, таких як: В. В. Колух, Р. В. Корсак, Р. А. Крусян, С. В. Кулик, Ю. Ф. Лавренюк, О. З. Хотинська-Нор та ін.

Судові дебати являють собою складову частину судового розгляду, а судова промова, в свою чергу, є складовою частиною судових дебатів і як така становить собою процесуальну діяльність.

Судова промова адвоката – це єдиний спосіб для захисника викласти свою думку щодо обставин справи, які стали предметом дослідження у суді. Учасники судових дебатів не можуть здійснювати ніяких інших процесуальних дій [2, с. 257].

Судові дебати полягають виключно у судових промовах. Глибинному дослідженню судової промови як спеціального різновиду юридичної діяльності, безсумнівно, буде слугувати чітке визначення її поняття [6, с. 264].

Цивільний процесуальний кодекс України визначає судові дебати як частину судового розгляду, в якій сторони та інші особи, що беруть участь у справі, виступають з промовами з метою переконати суд у тому, яке рішення він повинен постановити [1].

В цій частині судового розгляду на підставі обставин, які встановлені і перевірені в процесі розгляду справи по суті, особи, які беруть участь у справі, виступають з промовами, в яких підводять підсумки розгляду справи. В своїх виступах особи, які беруть участь у справі, дають свою оцінку доказам, які досліджувались у судовому засіданні, роблять висновки про встановлення або не встановлення обставин, які мають значення для справи, висловлюють свої думки щодо застосування відповідного закону до встановлених правовідносин.